

Волкова В. В.

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Бачинський А. О.

бакалаврант (здобувач вищої освіти)
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

ІННОВАЦІЙНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Вступ. В умовах глобалізації та цифровізації економіки інновації стають ключовими факторами розвитку банківської системи. Зростаючі вимоги до ефективності фінансових послуг, безпеки операцій і зручності для клієнтів змушують банки постійно впроваджувати новітні технології та рішення.

Актуальність теми. Аналіз інноваційних векторів розвитку банківської системи є важливим для визначення шляхів підвищення конкурентоспроможності й ефективності банківських установ.

Мета роботи – оцінити основні інноваційні вектори розвитку банківської системи, визначити їх роль у забезпеченні стабільності фінансового сектору та сприянні розвитку економіки.

Основна частина. Інновації в банківській сфері відіграють ключову роль у розвитку фінансових установ. Вони включають впровадження нових технологій для підвищення ефективності, зниження витрат і поліпшення обслуговування клієнтів. Серед головних інноваційних векторів виділяються цифрові технології, FinTech, автоматизація, штучний інтелект і блокчейн. Цифровізація, зокрема мобільний банкінг, змінює взаємодію банків із клієнтами. У 2023 р. понад 80 % операцій в Україні проводились через цифрові платформи, і банки, як-от ПриватБанк [1], активно інтегрують мобільні додатки для надання послуг (табл. 1).

Штучний інтелект також має велике значення, зокрема для оцінки кредитоспроможності клієнтів, що дає змогу зменшити непогашені кредити. Прикладом є проєкти на основі IBM Watson [2], які використовуються для аналізу фінансових даних і виявлення підозрілих транзакцій. Впровадження блокчейн-технологій дає змогу знизити витрати на транзакції та зменшити ризики фальсифікацій. Наприклад, в Україні банки активно працюють із компанією DiViPay [3], яка використовує блокчейн для здійснення міжнародних переказів, що дає змогу знизити вартість операцій на 30–40 %. До того ж блокчейн має великий потенціал у створенні нових фінансових продуктів, як-от смарт-контракти. Вони автоматизують процеси виконання угод без необхідності залучення посередників, що не лише економить кошти, але й зменшує час для виконання операцій.

Криптовалюти, як частина блокчейн-екосистеми, також мають великий вплив на банки, хоча їх адаптація до цих нововведень поки що триває. Однак із появою криптовалют Bitcoin та Ethereum багато банків почали інтегрувати послуги з обміну криптовалюти і підтримувати цифрові активи як альтернативу традиційним валютам. Наприклад, відомий світовий банк JPMorgan у 2020 р.

анонсував запуск свого цифрового активу, JPM Coin, для полегшення проведення міжбанківських транзакцій. Це є кроком до інтеграції криптовалют у традиційний фінансовий сектор, що може призвести до зниження витрат на транзакції та прискорення процесу обміну валют.

Таблиця 1 – Ключові аспекти інновацій в банківській сфері

Напрямок інновацій	Опис	Приклади
Цифровізація	Впровадження інтернет-банкінгу та мобільних додатків, що змінює взаємодію клієнтів з банками	ПриватБанк надає послуги через мобільний додаток, що включає обмін валют і фінансове планування
Штучний інтелект (ШІ)	Використання алгоритмів машинного навчання для оцінки кредитоспроможності клієнтів та управління ризиками	IBM Watson для аналізу великих масивів даних, прогнозування ринкових тенденцій і виявлення підозрілих транзакцій
Блокчейн	Технологія для здійснення прозорих, швидких і безпечних операцій, що знижує витрати на транзакції	DiViPay використовує блокчейн для міжнародних переказів, знижуючи вартість операцій на 30–40 %
Криптовалюти	Використання криптовалют для міжнародних транзакцій, інтеграція в традиційну фінансову систему	JPMorgan запустив цифровий актив JPM Coin для міжбанківських транзакцій
FinTech	Стартапи, які пропонують інноваційні фінансові послуги, зокрема для мобільного банкінгу та автоматизованого кредитування	Revolut для міжнародних переказів, Monzo для мобільного банкінгу та управління фінансами
Автоматизація процесів	Автоматизація перевірки даних клієнтів, обробки транзакцій та управління ризиками, що знижує витрати і підвищує ефективність	Банки використовують алгоритми для оцінки кредитоспроможності та автоматизації фінансових операцій

У 2020 р. Європейський центральний банк (ЄЦБ) [4] запустив цифровий євро для спрощення фінансових операцій у межах ЄС. В Україні питання регулювання криптовалют залишається актуальним, але поступово впроваджуються правові ініціативи, що дають змогу легалізувати криптовалюти та їх обіг на рівні держави.

З кожним роком зростає кількість стартапів у банківській сфері, які пропонують інноваційні рішення, що змінюють традиційні підходи до фінансових послуг. Ці стартапи, зазвичай орієнтовані на цифровізацію всіх аспектів фінансових операцій, від платіжних систем до управління активами, використовують новітні технології для забезпечення більш швидкого та дешевшого обслуговування клієнтів. Наприклад, одним із найбільших успіхів у сфері FinTech стала платіжна система Revolut [5], що дає змогу своїм користувачам здійснювати міжнародні перекази за мінімальними комісіями, а також надає можливість інвестувати в акції, криптовалюти та інші активи без зайвих витрат.

Однак інновації в банківському секторі не позбавлені ризиків. Використання цифрових платформ збільшує загрози кібератак, як це було з платіжними системами Target та Equifax [6]. Банки повинні забезпечити високий рівень безпеки та відповідати регуляторним вимогам. Попри ризики, переваги інновацій для

клієнтів, банків та економіки є очевидними. Для клієнтів це зручність і доступність фінансових послуг через мобільні додатки, зниження витрат і можливість швидкого отримання кредитів. Для банків інновації дають змогу знизити витрати, підвищити ефективність і залучити нових клієнтів, пропонуючи зручніші послуги. Для економіки загалом інновації сприяють розвитку конкуренції, знижують вартість послуг і стимулюють інвестиційну активність, що позитивно впливає на економічне зростання.

Висновки. Інновації є незамінним інструментом для підтримки конкурентоспроможності та розвитку банківської системи. Впровадження нових технологій дає змогу банкам підвищити ефективність обслуговування клієнтів, зменшити витрати й забезпечити більш високу безпеку операцій. Проте важливо враховувати ризики, пов'язані зі впровадженням нових технологій, зокрема в аспектах кібербезпеки та стабільності фінансової системи. Успішний розвиток банківської системи вимагає інтеграції традиційних банківських послуг із сучасними інноваційними технологіями, що дає змогу значно покращити якість послуг і задоволення потреб клієнтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Офіційний сайт АТ КБ «Приват Банк». URL: <https://privatbank.ua> (дата звернення: 24.04.2025).
2. Офіційний сайт IBM Watson. URL: <https://www.ibm.com/watson> (дата звернення: 24.04.2025).
3. Офіційний сайт DiViPay Weel. URL: <https://letsweel.com/about> (дата звернення: 24.04.2025).
4. European Central Bank. URL: <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html> (дата звернення: 24.04.2025).
5. Equifax price target raised to \$277 from \$250 at Oppenheimer. *Revolut*. URL: <https://www.revolut.com/> (дата звернення: 24.04.2025).
6. URL: <https://markets.businessinsider.com/news/stocks/equifax-price-target-raised-to-277-from-250-at-oppenheimer-1034614790> (дата звернення: 24.04.2025).

Поліщук Н. В.

д-р екон. наук, професор,
професор кафедри фінансів і банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Божик Я. Р.

бакалаврант ОП «Фінанси,
банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

ПРОЦЕНТНА ПОЛІТИКА БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТАВОК ЗА КРЕДИТАМИ І ДЕПОЗИТАМИ

Вступ. Облікова ставка є одним із монетарних інструментів, за допомогою якого Національний банк України встановлює для банків та інших суб'єктів